

2.1. Bendrovių teisės pakeitimai 2025 m.: tolesnis kapitalo formavimo liberalizavimas ir galios perskirstymas tarp akcininkų ir valdymo organų

Mykolo Romerio universiteto Teisės mokyklos

Privatinės teisės institutas

Prof. dr. Virginijus Bitė

El. paštas: virginijus.bite@mruni.eu

DOI: 10.13165/LT-25-01-08

Santrauka. Straipsnyje analizuojami 2025 m. birželio 30 d. priimti Akcinių bendrovių įstatymo (toliau – ABĮ) pakeitimai, sudarantys antrąjį bendrovių teisės reformos etapą, iš esmės orientuotą į kapitalo formavimo liberalizavimą. Aptariamas išperkamuųjų akcijų institutas, sprendimų dėl įstatinio kapitalo didinimo delegavimas valdymo organams, finansinės pagalbos akcijoms įsigyti reglamentavimo sušvelninimas ir akcininko teisės prieštarauti pavienių valdybos narių rinkimui panaikinimas. Straipsnyje vertinama, kaip šie pakeitimai prisideda prie bendrovių finansavimo lankstumo didinimo ir kartu lemia galios perskirstymą tarp akcininkų ir valdymo organų. Daroma išvada, kad 2025 m. ABĮ pakeitimai tęsia ankstesnių reformų kryptį, tačiau kelia naujų klausimų dėl mažumos akcininkų teisių apsaugos ribų, kurių sprendimas ateityje gali priklausyti tiek nuo teismų praktikos, tiek nuo tolesnio teisėkūros proceso.

Reikšminiai žodžiai: bendrovių teisė, kapitalo formavimas, įstatinio kapitalo didinimas, išperkamosios akcijos, valdymo organų įgaliojimai, akcininkų teisės.

Įvadas

2025 m. birželio 30 d. buvo priimti ir nuo 2026 m. liepos 1 d. įsigalios reikšmingi Lietuvos Respublikos juridinių akcinių bendrovių įstatymo (toliau – ABĮ)¹ pakeitimai (toliau – ABĮ pakeitimai)². Tai yra antrasis iš trijų Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerijos suplanuotų ABĮ peržiūros, kurią netgi galima būtų vadinti reforma, etapų. Pirmajame etape 2022 m. priimtais ABĮ pakeitimais³ buvo liberalizuotas akcijų klasių reglamentavimas ir akcijų perleidimo taisyklės, pristatytas naujas bendrovės akcijų išpirkimo institutas nebiržinėms akcinėms bendrovėms (toliau – AB) ir uždarosioms akcinėms bendrovėms (toliau – UAB), UAB minimalaus

1 Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas, *Valstybės žinios*, 2000-07-31, Nr. 64-1914.

2 Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymo Nr. VIII-1835 2, 15, 17, 19, 20, 24, 26, 26¹, 26², 28, 31, 32, 33, 34, 38, 39, 42, 45¹, 45², 46¹, 49, 51, 52, 53¹, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 60¹, 74, 76, 77 ir 78 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 42¹ straipsniu įstatymas, TAR, 2025-07-02, Nr. 12139.

3 Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymo Nr. VIII-1835 2, 15, 17, 21, 26, 27, 28, 29, 30, 30¹, 32, 34, 37, 37², 40, 42, 45, 47, 47¹, 51, 56 ir 78 straipsnių, priedo pakeitimo ir įstatymo papildymo 46¹ straipsniu įstatymas, TAR, 2022-11-29, Nr. 24190.

įstatinio kapitalo reikalavimas sumažintas iki 1 000 Eur ir kt.⁴ Trečiuoju etapu, įgyvendinant atitinkamą direktyvą⁵, Lietuvos bendrovių teisėje planuojama įtvirtinti galimybę bendrovėms išleisti daugiabalsių paprastųjų akcijų ir kt.⁶

Anot rengėjų⁷, ABĮ pakeitimus paskatinusios priežastys buvo siekiai pagerinti verslo sąlygas, užtikrinti suinteresuotųjų asmenų bendrovėje teises, taip pat didinti Lietuvos, kaip verslui palankios jurisdikcijos, patrauklumą, panaikinant esamas reguliavimo aplinkos kliūtis ir sudarant palankias sąlygas bendrovių steigimui, veikimui, taip pat investicijų pritraukimui. Pakeitimų tikslas buvo įgyvendinti Kapitalo rinkos plėtros priemonių plano⁸ priemonės, pagerinti verslo aplinką – sumažinti verslui tenkančią administracinę našta, liberalizuoti esamą teisinį reguliavimą, taip pat išspręsti praktikoje kylančius kitus sunkumus, susijusius su ABĮ taikymu. Šiuos ABĮ pakeitimus teisės ekspertai vadina didžiausiu verslo teisės pokyčiu ir modernizacija per pastarąjį dešimtmetį⁹.

Galima pastebėti, kad ABĮ pakeitimai rodo tendenciją toliau judėti link „laisvų derybų“ (arba „sutartinės laisvės“) požiūrio, teikiančio pirmenybę leidžiančioms (angl. *permissive*) ir numatytosioms (angl. *default*), o ne privalomoms taisyklėms¹⁰. Tai įgalina bendrovės iš įstatyme siūlomų taisyklių rinkinio laisvai pasirinkti veiksmingiausias ir tas, kurias jos laiko labiau pritaikytomis jų poreikiams. Lietuvos įstatymų leidėjas pasinaudojo Direktyvoje (ES) 2017/1132 (toliau – kodifikuota direktyva)¹¹ numatytomis galimybėmis valstybėms narėms taikyti tam tikras išimtis. Šie įstatymų leidėjo pasirinkimai šiame straipsnyje visų pirma vertinami mažumos akcininkų ir kreditorių interesų apsaugos kontekste, nes, kaip yra pažymėjusi Europos Komisija, šių

4 Plačiau žr. Virginijus Bitė, „Bendrovių reglamentavimo pokyčiai: ar atėjo startuolių aukso amžius?“, iš *Lietuvos teisė 2022: esminiai pokyčiai*, Lyra Jakulevičienė, Vytautas Sinkevičius ir Kristina Kenstavičienė (red.) (Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2022), 191–209.

5 2024 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2024/2810 dėl daugiabalses akcijas apimančių akcijų struktūrų bendrovėse, kurios siekia įtraukti savo akcijas į prekybą daugiašalėje prekybos sistemoje, OL L 2024/2810, 2024 11 14.

6 Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymo Nr. VIII-1835 4, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 17, 37, 37¹, 38, 41¹, 42, 42¹, 43, 45, 45¹, 45², 46, 47¹, 49, 50, 51, 52, 53, 53¹, 54, 56, 57, 58, 62, 63, 64, 66, 68, 69, 70, 70¹, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78 straipsnių ir priedo pakeitimo įstatymo projektas, 2026-01-21, reg. Nr. 26-806, LRS, <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/a31541d3f6dd11f0b9baf24db8ed7e40?positionInSearchResults=2&searchModelUUID=ad5377ec-ee1a-43f9-ac83-6cbdb9426947>.

7 Aiškinamasis raštas dėl Akcinių bendrovių įstatymo Nr. VIII-1835 2, 15, 17, 19, 20, 24, 26, 26¹, 26², 28, 31, 32, 33, 34, 38, 39, 42, 45¹, 45², 46¹, 49, 51, 52, 53¹, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 60¹, 74, 76, 77 ir 78 straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 421 straipsniu įstatymo projekto, LRS, 2025-05-22, 1 skyrius.

8 Lietuvos bankas, „Kapitalo rinkos plėtros priemonių planas“, *Analizė ir tyrimai* 18 (2022): 1–55.

9 Eglė Markevičienė, „Laikas ruošti moderniojo AB įstatymo naujovėms: nuo ko įmonėms pradėti“, *Verslo žinios*, 2025 m. rugpjūčio 22 d., https://www.vz.lt/finansai/2025/08/22/laikas-ruostis-moderniojo-ab-istatymo-naujovems-nuo-ko-imonems-pradeti-571901?utm_source=nl&utm_medium=email&utm_campaign=naujienlaiskis-premium.

10 Plačiau žr. Matteo Vitali, *Class of Shares and Share Redemption in the Italian and UK Context* (2005), 4–6, 59–60, <https://ssrn.com/abstract=870387>.

11 2017 m. birželio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2017/1132 dėl tam tikrų bendrovių teisės aspektų (kodifikuota redakcija) (Tekstas svarbus EEE), OL L 169, 2017 6 30, p. 46–127, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX%3A02017L1132-20220812>.

dviejų interesų grupių apsauga lieka itin svarbi ir yra susijusi su pačia Antrosios bendrovių teisės direktyvos 77/91/EEB, vėliau integruotos į kodifikuotą direktyvą, nuostatų esme¹². Vis dėlto kai kuriuos atsakymus, matyt, pateiks tik besivystanti Lietuvos teismų praktika.

Šio straipsnio tikslas – sistemiškai įvertinti, autoriaus nuomone, reikšmingiausias 2025 m. birželio 30 d. priimtus ABĮ pakeitimus, jų poveikį Lietuvos bendrovių teisei. Reikšmingiausiais pakeitimais laikytini naujo išperkamuųjų akcijų instituto pristatymas, bendrovės įstatinio kapitalo didinimo procedūros liberalizavimas, numatant galimybę deleguoti sprendimo teisę valdymo organams, leidimas bendrovei teikti finansinę pagalbą jos akcijoms įsigyti tam tikromis sąlygomis ir akcininkų teisės prieštarauti pavienių valdybos narių rinkimui panaikinimas.

Šiame tyrime taikyti įvairūs moksliniai metodai. Pagrindinis – dokumentų analizės metodas. Taip pat taikyti apibendrinamasis, sisteminės ir lyginamosios analizės metodai.

2.1.1. Naujo išperkamuųjų akcijų instituto atsiradimas

Teisės doktrinoje akcijų išpirkimas vadinamas lanksčia „kūrybinio“ nuosavo kapitalo finansavimo priemone¹³. Išperkamosios akcijos leidžia reguliuoti bendrovės ir jos akcininkų santykius ir prisideda prie bendrovės stabilumo. Jos gali būti naudojamos bendrovei „suasmeninti“, siejant akcininko statuso turėjimą ir netekimą su tam tikrų pareigų (ne)vykdymu, darbo santykių nutraukimu (kai išperkamosios akcijos naudojamos kaip darbuotojų skatinimo priemonė) ar kitomis aplinkybėmis, kurioms atsiradus ar išnykus akcijos būtų išperkamos. Bendrovės požiūriu, išperkamosios akcijos taip pat gali atlikti nuosavybės struktūros apsaugos funkciją: uždarosiose bendrovėse jos palengvina „laikino“ investuotojo pasitraukimą, o biržinėse bendrovėse gali būti naudojamos kaip priemonė mažinti priešiško ar nepageidaujamo perėmimo riziką, ribojant laisvai rinkoje esančių akcijų skaičių, ar akcijų kainai stabilizuoti po pirminio viešo siūlymo, taip užtikrinant didesnę bendrovės finansinį ir valdymo nuspėjamumą¹⁴.

Iki šiol galimybė išleisti išperkamuųjų akcijų Lietuvos bendrovių teisėje nebuvo įtvirtinta. ABĮ pakeitimais įstatymas papildomas nauju 42¹ straipsniu, kuriame numatyta galimybė bendrovėms išleisti išperkamuųjų akcijų. Jos ABĮ pakeitimų rengėjų apibrėžiamos kaip akcijos, kurios išleidžiamos ribotam laikui ir pasibaigus šiam terminui turi būti išperkamos, t. y. galiojimo laiką turinčios akcijos¹⁵. ABĮ išdėstytos išperkamuųjų akcijų instituto nuostatos rengtos atsižvelgiant į kodifikuotos direktyvos 82 straipsnyje nustatytus minimalius reikalavimus, kurie savo ruožtu

12 Jan P. Brosius, „Art 64. Financial assistance by a company for acquisition of its shares by a third party“, iš Peter Kindler ir Jan Lieder, *European Corporate Law. Article-by-Article Commentary* (Baden-Baden: Nomos, 2021), 309.

13 Vitali, *supra note*, 10: 2.

14 Vitali, *supra note*, 10: 32–33. Taip pat žr. Markevičienė, *supra note*, 9; Eglė Markevičienė, „AB įstatymo pakeitimo projektas: kas laukia įmonių“, *Verslo žinios*, 2025 m. birželio 13 d., https://www.vz.lt/finansai/2025/06/13/ab-istatymo-pakeitimo-projektas-kas-laukia-imoniu-569135?utm_source=nl&utm_medium=email&utm_campaign=naujienliskis-premium.

15 Aiškinamasis raštas, *supra note*, 7: 4.1 poskyris.

kildinami iš Jungtinės Karalystės teisinio reglamentavimo¹⁶. Nors minėti reikalavimai numatyti tik atvirosioms bendrovėms¹⁷, Lietuvos įstatymų leidėjas pasirinko tą patį išperkamuųjų akcijų reglamentavimą numatyti tiek AB, tiek UAB¹⁸.

Visų pirma reikėtų atsakyti į klausimą, ar išperkamos akcijos yra akcijų klasė, ar tik koks nors specifinis akcijų statusas, kaip, pvz., darbuotojų akcijų statusą turinčios paprastosios akcijos (ABĮ 43 straipsnis). Nuo atsakymo priklauso, ar kiltų tam tikros pasekmės – konkrečiai taisyklių dėl balsavimo atskirose akcijų klasėse tam tikrais atvejais taikymas (ABĮ 27 straipsnio 2 dalis, 49 straipsnio 1 dalis, 52 straipsnio 1 dalis, 56 straipsnio 2 dalis, 62 straipsnio 1 dalis, 72 straipsnio 5 dalis), pirmumo teisės įgyvendinimas (ABĮ 49 straipsnio 5 dalis¹⁹), vienodų tos pačios klasės akcijų savininkų teisių ir pareigų principo taikymas (ABĮ 3 straipsnio 2 dalis, 40 straipsnio 4 dalis, 46¹ straipsnio 11 dalis). ABĮ nurodoma, kad akcijos į klases skirstomos pagal jų savininkams suteikiamas teises, kurios turi būti nurodytos bendrovės įstatuose, o visų tos pačios klasės akcijų nominalios vertės ir suteikiamos teisės turi būti vienodos (ABĮ 40 straipsnio 3 ir 4 dalys). Įstatyme numatoma, kad bendrovė gali leisti skirtingų klasių privilegijuotąsias akcijas (ABĮ 42 straipsnio 2 dalis). Naujai įsigaliosiančio ABĮ 42¹ straipsnio 3 dalyje nurodoma, kad tiek paprastosios, tiek privilegijuotosios akcijos gali būti išperkamosios. Išperkamosios akcijos galės būti išperkamos bendrovės arba išperkamuųjų akcijų savininko reikalavimu, jeigu bendrovės įstatuose nenustatyta kitaip (ABĮ 42¹ straipsnio 6 dalis). Taigi, bendrovės išperkamuųjų akcininkų savininkai, palyginti su kitų bendrovės akcijų savininkais, turės papildomą teisę reikalauti savo akcijų išpirkimo ir (arba) pareigą akcijas parduoti bendrovės reikalavimu. Atitinkamai bendrovėje galės atsirasti įvairių akcijų suteikiamų teisių kombinacijų: išperkamosios paprastosios, neišperkamosios paprastosios, išperkamosios privilegijuotosios, neišperkamosios privilegijuotosios akcijos, o privilegijuotosios akcijos dar gali būti skaidomos į smulkesnes klases pagal suteikiamų teisių paketus (su balso teise arba be, su kaupiamuoju arba nekaupiamuoju dividendu, su kitokiomis suteikiamomis teisėmis (ABĮ 42 straipsnio 8 dalis)). Manytina, kad išperkamosios akcijos turėtų būti laikomos akcijų klase. Žinoma, bendrovės, leisdamos išperkamasias akcijas ir komplektuodamos jų suteikiamas teises, turės nepamiršti konkrečių ABĮ numatytų apribojimų, pvz., kad išleidžiamų išperkamuųjų paprastųjų akcijų nominalios vertės negali skirtis nuo kitų bendrovės paprastųjų akcijų (ABĮ 42 straipsnio 1 dalis) ir visos jos turi suteikti balso teisę (ABĮ 42 straipsnio 3 dalis), kad išperkamosios privilegijuotosios akcijos be balso teisės įskaičiuotinos į bendrą 1/2 įstatinio kapitalo dalies ribą (ABĮ 42 straipsnio 2 dalis).

Bus reikalaujama, kad galimybė leisti išperkamasias akcijas būtų numatyta bendrovės

16 Brosius, *supra note*, 12: 379.

17 Kodifikuotos direktyvos 44 straipsnio 1 dalis ir I priedas.

18 ABĮ 42¹ straipsnio 1 dalis. Paminėtina, kad kai kurios ES valstybės narės, kurios turi išperkamuųjų akcijų institutą, jį leidžia taikyti ne visoms bendrovių formoms, o tik atvirosioms bendrovėms (pvz., Italijos civilinio kodekso 2437⁶ straipsnis) ar tik biržinėms atvirosioms bendrovėms (pvz., Ispanijos kapitalo bendrovių įstatymo 500 ir 501 straipsniai).

19 Nuo 2026 m. liepos 1 d. – ABĮ 49 straipsnio 7 dalis.

įstatuose prieš atitinkamų akcijų išleidimą, taip pat įstatuose turės būti nustatytos išperkamųjų akcijų išpirkimo sąlygos ir tvarka (ABĮ 42¹ straipsnio 1 ir 2 dalys). Gali kilti klausimas, kiek detaliai įstatuose turi būti apibrėžiamos tos išpirkimo sąlygos ir tvarka ir kiek laisvės gali būti paliekamas sąlygas ir tvarką detalizuoti vėliau atitinkamo bendrovės organo sprendime dėl konkrečios išperkamųjų akcijų emisijos išleidimo. Pažymėtina, kad ABĮ 42¹ straipsnio 2 dalyje vartojama kiek platesnė kategorija „sąlygos ir tvarka“, nors kodifikuotoje direktyvoje reikalaujama įstatuose nurodyti tik išpirkimo „terminus ir tvarką“ (82 straipsnio c punktas). Be to, prieš išperkamųjų akcijų išleidimą bendrovės įstatuose privalo būti numatyta tik pati tokių akcijų išleidimo galimybė (ABĮ 42¹ straipsnio 1 dalis, kodifikuotos direktyvos 82 straipsnio a punktas). ABĮ pakeitimo rengėjai taip pat nurodė, kad informacija dėl konkrečios išperkamųjų akcijų emisijos, įskaitant šių akcijų išpirkimo kainą arba jos nustatymo taisykles ir kt., būtų nurodoma visuotinio akcininkų susirinkimo sprendime dėl išperkamųjų akcijų išleidimo²⁰. Tad manytina, jog bendrovės visuotinis akcininkų susirinkimas pirmiausia turės pakeisti bendrovės įstatus ir juose numatyti išperkamųjų akcijų išleidimo galimybę, o pakeistus įstatus įregistravus bendrovės kompetentingas organas galės priimti sprendimą dėl konkrečios išperkamųjų akcijų emisijos jau detalizuodamas šios emisijos išpirkimo sąlygas ir tvarką, atitinkamai tas sąlygas bei tvarką perkeldamas ir į tvirtinamą naują įstatų redakciją, kurioje aprašoma naujai atsirandanti akcijų klasė. Taigi išperkamųjų akcijų investuotojai tiksliai žinos, kada ir kaip akcijos gali būti išpirktos ir kaip bus nustatyta išpirkimo kaina. Kita vertus, tos išpirkimo sąlygos gali būti pakeistos (tiksliau – skirtingai nustatytos skirtingiems išperkamųjų akcininkų savininkams) ir vėliau visų tos pačios klasės išperkamųjų akcijų turinčių akcininkų vienbalsiu sprendimu (ABĮ 42¹ straipsnio 10 dalis). Vis dėlto svarstyтина, ar nebuvo tikslinga papildyti ir ABĮ 44 straipsnio 3 dalį, numatant, kad išperkamųjų akcijų išpirkimo sąlygos ir tvarka turi būti nurodomos ir akcijų pasirašymo sutartyje tuo atveju, kai išleidžiamos ir pasirašomos išperkamosios akcijos.

ABĮ 42¹ straipsnio 3 dalyje numatoma, kad leisti išperkamasias akcijas bendrovė gali, jei yra išleidusi paprastųjų akcijų, kurios nėra išperkamosios akcijos. Doktrinoje toks reikalavimas grindžiamas tuo, kad kitaip bendrovė galėtų leisti tik išperkamasias akcijas ir po akcijų išpirkimo taptų „savo pačios akcininke“²¹. Tokia nuostata suteikia aiškumo, nes priešingu atveju galėtų kilti klausimas, ar bendrovėje apskritai gali nebūti paprastųjų neišperkamųjų akcijų, kai egzistuoja tik privilegijuotosios arba paprastosios, tačiau išperkamosios akcijos. Su tuo susijęs ir toje pačioje straipsnio dalyje numatytas akcijų konvertavimo draudimas (be kita ko, jis yra ir ABĮ 42 straipsnio 6 dalies nuostatų išimtis): neišperkamosios akcijos negali būti konvertuojamos į išperkamasias akcijas ir atvirkščiai – bendrovės išperkamosios akcijos negali būti konvertuojamos į neišperkamasias akcijas. Manytina, kad nenumačius atitinkamo draudimo bendrovės galės leisti konvertuojamas obligacijas, kurios būtų konvertuojamos į išperkamasias akcijas (ABĮ 50 straipsnio 3 dalis).

20 Aiškinamasis raštas, *supra note*, 7: 4.1 poskyris.

21 Vitali, *supra note*, 10: 35.

ABĮ 42¹ straipsnio 4 dalyje nurodoma, kad bendrovė galės išpirkti akcijas, jeigu bendrovėje bus sudarytas išperkamųjų akcijų rezervas, ne mažesnis už išperkamųjų akcijų nominalių verčių sumą, išskyrus atvejus, jeigu siekiant išpirkti išperkamąsias akcijas bus išleidžiama nauja bendrovės akcijų emisija. Šis išperkamųjų akcijų rezervas galės būti sudaromas tik eilinio visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimu (ABĮ 59 straipsnio 2 dalyje įtrauktas naujas 10 punktas). Tai gali kelti sunkumų apskaičiuojant tikslią reikiamą sumą, kai išpirkimo kaina siejama su rinkos kaina arba naudojama kitokia iš anksto numatyta formulė. Be to, susidaro įspūdis, kad ABĮ pakeitimų rengėjai nustatė griežtesnius reikalavimus, negu reikalaujama pagal direktyvą. Kodifikuotoje direktyvoje nėra nustatyta reikalavimo formuoti tokį išperkamųjų akcijų rezervą prieš išpirkimą. Joje nurodoma, kad akcijos gali būti išperkamos lėšomis, kurios gali būti panaudojamos paskirstymui pagal nustatytus reikalavimus, arba įplaukomis iš naujos akcijų emisijos, vykdomos tam, kad būtų galima atlikti tokį išpirkimą (82 straipsnio d punktas). Šis reikalavimas grindžiamas kapitalo palaikymo tikslais ir atitinkamai kreditorių apsauga²². O kodifikuotos direktyvos 82 straipsnio e punkte kalbama jau apie išpirktų akcijų (angl. *redeemed shares*) vertei lygios sumos nukreipimą (įtraukimą) į rezervą, kuris negali būti paskirstytas akcininkams (išskyrus atvejus, kai mažinamas pasirašytasis kapitalas) ir gali būti panaudotas tiksliai pasirašytajam kapitalui didinti kapitalizuojant rezervus²³. Taigi, rezervo sudarymas kodifikuotoje direktyvoje formuluojamas kaip akcijų išpirkimo pasekmė (siekiant neutralizuoti kapitalo sumažėjimą po išpirkimo taip užtikrinant kreditorių apsaugą), o ne išankstinė sąlyga. Pažymėtina, kad tokia pati Lietuvos įstatymų leidėjo pozicija buvo ir daug anksčiau numatant reikalavimą formuoti bendrovės savų akcijų rezervą prieš savų akcijų įsigijimą (ABĮ 54 straipsnio 6 dalis). Vėlgi reikia pabrėžti, kad kodifikuotoje direktyvoje niekur nėra numatyta reikalavimo formuoti savų akcijų rezervą prieš savų akcijų įsigijimą. Numatoma tik valstybių narių teisė iš tam tikrų valstybių narių nurodytų bendrovių reikalauti panaikinti įsigytas savas akcijas, su sąlyga, kad panaikintų akcijų nominaliai vertei lygi suma būtų įtraukta į rezervą, kuris negali būti paskirstytas akcininkams (išskyrus pasirašytojo kapitalo mažinimo atvejus) ir gali būti panaudotas tik pasirašytajam kapitalui didinti kapitalizuojant rezervus (kodifikuotos direktyvos 60 straipsnio 1 dalies d punktas), taip pat numatomas reikalavimas tuo atveju, jei tokios įgytos savos akcijos yra įtrauktos į bendrovės balanse nurodytą turtą, tokio pat dydžio rezervą, kurio negalima paskirstyti, įtraukti į bendrovės įsipareigojimus (kodifikuotos direktyvos 63 straipsnio 1 dalies b punktas). Tad, nors tiesioginio ABĮ nuostatų prieštaravimo kodifikuotos direktyvos nuostatomis nėra, nes direktyva leidžia valstybėms narėms nustatyti griežtesnes taisykles, svarstyтина, ar nevertėtų išperkamųjų akcijų rezervą ir savų akcijų rezervą pašalinti iš ABĮ 59 straipsnio 2 dalies taikymo srities ir ABĮ nuostatas sušvelninti iki kodifikuotos direktyvos reikalaujamo minimalaus apsaugos lygio, nereikalaujant minėtų rezervų išankstinio sudarymo. Tai

22 Brosius, *supra note*, 12: 379.

23 Iš esmės analogiškas modelis reglamentuotas ir kai kuriose išperkamųjų akcijų institutą taikančiose valstybėse (žr., pvz., Ispanijos kapitalo bendrovių įstatymo 501 straipsnį, JK bendrovių akto 687 straipsnio 2 dalies a punktą, Kipro bendrovių įstatymo 57 straipsnio 1 dalies a, c ir d punktus).

būtų nemenkas administracinis palengvinimas bendrovėms, ypač startuolių įmonėms, ir galimai padidintų išperkamuųjų akcijų instituto naudojimo patrauklumą.

Galima būtų tobulinti ir naujo ABĮ 42¹ straipsnio 7 dalį, kurioje numatoma, kad išpirkimo kaina turi būti sumokėta per 12 mėnesių nuo išpirkimo dienos, išskyrus atvejus, kai bendrovės įstatuose nustatytas trumpesnis terminas. Tokia numatytoji nuostata dėl išpirkimo kainos atidėjimo po išperkamuųjų akcijų išpirkimo palieka erdvės piktnaudžiavimui, nes akcijų išpirkimas nutraukia buvusio akcininko balsavimo ir dividendų teises, nors mokėjimas dar nėra gautas. Sąžiningesnis būtų reikalavimas išpirkimo kainą už išperkamas akcijas sumokėti išpirkimo metu, išskyrus atvejus, kai bendrovės įstatuose nustatyta, jog išpirkimo kaina sumokama po akcijų išpirkimo per įstatuose nustatytą terminą, kuris negali būti ilgesnis kaip 12 mėnesių nuo akcijų išpirkimo dienos²⁴.

Kodifikuotoje direktyvoje nekonkretizuojama, kas nutinka su išperkamosiomis akcijomis po jų išpirkimo. Valstybės narės turi diskreciją arba numatyti akcijų anuliavimą, arba leisti bendrovei laikyti jas kaip savas akcijas²⁵. Lietuvos įstatymų leidėjas pasirinko pirmąjį variantą (ABĮ 42¹ straipsnio 12 dalis). Iki anuliavimo akcijos turės bendrovės savų akcijų statusą su „išaldytomis“ jų suteikiamomis turtinėmis ir neturtinėmis teisėmis (ABĮ 54 straipsnio 7 dalis).

2.1.2. Teisės priimti sprendimą didinti įstatinį kapitalą delegavimas valdymo organui

Pasinaudojant kodifikuotos direktyvos 68 straipsnyje numatyta galimybe, ABĮ pakeitimas liberalizuojama įstatinio kapitalo didinimo procedūra, leidžiant visuotiniam akcininkų susirinkimui sprendimo dėl įstatinio kapitalo didinimo (taip pat ir bendrovės įstatų keitimo tuo tikslu) teisę ne ilgesniam kaip 5 metų laikotarpiui (su galimybe pratęsti) deleguoti bendrovės valdybai, o jei valdyba nesudaroma, – bendrovės vadovui (ABĮ 49 straipsnio 2 dalis). Tokiame visuotinio akcininkų susirinkimo sprendime taip pat turi būti nurodyta suma, iki kurios suteikiama teisė didinti bendrovės įstatinį kapitalą, sprendimas dėl teisės ABĮ nustatyta tvarka atšaukti pirmumo teisę įsigyti bendrovės išleidžiamų akcijų, taip pat dėl galimybės bendrovės įstatinį kapitalą didinti nepiniginiais įnašais. Valdymo organai šios teisės negali įgyvendinti, kai sprendimas didinti bendrovės įstatinį kapitalą priimamas kartu su sprendimu išleisti konvertuojamųjų obligacijų.

Šios naujovės pristatymas buvo motyvuojamas tuo, kad dėl poreikio šaukti visuotinį akcininkų susirinkimą įstatinio kapitalo didinimo procedūra užtrunka nepagrįstai ilgai, o bendrovės turi greitai reaguoti į besikeičiančią aplinką ir būtent valdymo organai neretu atveju yra tie subjektai, kurie gali įžvelgti poreikį pritraukti tam tikrų išteklių²⁶. Šios galimybės svarbą pažymi ir teisės praktikai, ypač tai aktualu startuoliams ir kitoms bendrovėms, kuriose įstatinio kapitalo

24 Toks išpirkimo kainos sumokėjimo modelis numatytas, pvz., JK bendrovių įstatymo 686 straipsnio 2 ir 3 dalyse.

25 Brosius, *supra note*, 12: 380.

26 Aiškinamasis raštas, *supra note*, 7: 4.2 poskyris.

didinimas yra pasikartojantis praktinis veiksmas, pavyzdžiui, įgyvendinant darbuotojų akcijų opcionus, pritraukiant investicijų ar siekiant atitikti tam tikrus apskaitos ar mokestinius reikalavimus²⁷.

Kodifikuotos direktyvos 68 straipsnyje numatytas minimalus apsaugos lygis ir valstybės narės gali nustatyti griežtesnes taisykles dėl įstatinio kapitalo didinimo teisės delegavimo²⁸. Lietuva šią galimybę numato tiek AB, tiek UAB²⁹ ir joms taiko vienodas taisykles.

Pagal kodifikuotos direktyvos reikalavimus delegavimas gali būti tik laikinas, o valstybės narės gali tik numatyti trumpesnę negu 5 metų laikotarpį³⁰ ir (ar) nenumatyti galimybės jį atnaujinti³¹. ABĮ numatytas maksimalus 5 metų laikotarpis su galimybe jį atnaujinti. Įstatymų leidėjas reglamentavo tik tokios teisės suteikimą valdymo organui, bet nepateikė aiškių nuostatų dėl tokios deleguotos teisės atšaukimo. Nepaisant to, manytina, kad tokią teisę suteikęs organas (visuotinis akcininkų susirinkimas) gali tokią teisę ir atšaukti nepasibaigus nustatytam įgaliojimų terminui. Kaip ir teisės suteikimui, taip ir atšaukimui turėtų būti taikomi tie patys sprendimo išviešinimo Juridinių asmenų registre reikalavimai.

Valdymo organas turės diskrecijos teisę visuotinio akcininkų susirinkimo nustatyta apimtimi spręsti, ar pasinaudoti suteiktais įgaliojimais priimti sprendimą didinti bendrovės įstatinį kapitalą. Visgi toks delegavimas neapriboja visuotinio akcininkų susirinkimo teisių didinti įstatinį kapitalą ir atvirkščiai – visuotinio akcininkų susirinkimo priimtas sprendimas didinti įstatinį kapitalą nedaro įtakos valdymo organo įgaliojimams³².

Nors pagal kodifikuotą direktyvą valstybėms narėms palikta teisė įstatymu nustatyti maksimalią sumą, kurios negali viršyti įstatuose arba visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimu nustatoma suma, iki kurios valdymo organai gali didinti bendrovės įstatinį kapitalą, ABĮ tokia maksimali sumos nenustatyta ir visuotinio akcininkų susirinkimo diskrecija šiuo aspektu neribojama³³.

27 Markevičienė, *supra note*, 14.

28 Brosius, *supra note*, 12: 339.

29 Kai kurios valstybės narės šią galimybę numato tik atvirosioms bendrovėms (pvz., Ispanijos kapitalo bendrovių įstatymo 297 straipsnis, Latvijos komercinio kodekso 249 straipsnio 4 dalis, Lenkijos komercinių bendrovių kodekso 444 straipsnis, Rumunijos bendrovių įstatymo 220¹ straipsnis), kai kurios – tiek atvirosioms, tiek uždarosioms (pvz., Vokietijos akcinių bendrovių įstatymo 202 ir 204 straipsniai ir Vokietijos ribotos atsakomybės bendrovių įstatymo 55a straipsnis).

30 Pvz., Lenkijoje numatytas 3 metų laikotarpis (Lenkijos komercinių bendrovių kodekso 444 straipsnio 1 ir 2 dalys), o Prancūzijoje – 26 mėnesių (Prancūzijos komercinio kodekso L225-129-2 straipsnio 1 dalis.).

31 Brosius, *supra note*, 12: 338.

32 Dirk Van Gerven, *Capital Directive in Europe: The Rules on Incorporation and Capital of Limited Liability Companies* (Cambridge: Cambridge University Press, 2014), 39.

33 Paminėtina, kad kai kurios valstybės narės sumą apribojo, pvz., iki 30 proc. (Latvijos komercinio kodekso 249 straipsnio 4 dalis), iki 50 proc. (pvz., Ispanijos kapitalo bendrovių įstatymo 297 straipsnio 1 dalies b punktas, Vokietijos akcinių bendrovių įstatymo 202 straipsnio 3 dalis ir Vokietijos ribotos atsakomybės bendrovių įstatymo 55a straipsnio 1 dalis, Estijos komercinio kodekso 194² straipsnio 2 dalis ir 349 straipsnio 2 dalis, Rumunijos bendrovių įstatymo 220¹ straipsnio 3 dalis), iki ¼ (Lenkijos komercinių bendrovių kodekso 444 straipsnio 3 dalis) ar iki 100 proc. (Belgijos įmonių ir asociacijų kodekso 7:198 straipsnio 1 dalis (biržinėms bendrovėms)) bendrovės įstatinio kapitalo, buvusio delegavimo momentu.

Atkreiptinas dėmesys, kad, nors delegavimo teisės nustatymas iš esmės buvo motyvuojamas siekiu suteikti galimybę operatyviai pritraukti kapitalo, ABĮ pakeitimai neapriboja šios teisės apimties nei įstatinio kapitalo didinimo būdu (galimas didinimas papildomais įnašais (ABĮ 50 straipsnis) arba iš bendrovės lėšų (ABĮ 51 straipsnis)), nei forma (išleidžiant naujas akcijas arba padidinant išleistų akcijų nominalią vertę)³⁴. Suprantama, kad papildomo kapitalo pritraukimui aktualus tik įstatinio kapitalo didinimas išleidžiant naujų akcijų, kurias papildomais įnašais apmoka esami akcininkai arba nauji investuotojai. Kita vertus, naujų akcijų išleidimas iš bendrovės lėšų gali būti aktualus bendrovei norint suteikti akcijų darbuotojams (ABĮ 47¹–47² straipsniai), o įstatinio kapitalo didinimas padidinant akcijų nominalią vertę gali būti reikalingas siekiant atitikti tam tikrus įstatyme nustatytus ar, pvz., bankų keliamus reikalavimus dėl bendrovės nuosavo kapitalo lygio.

Vis dėlto reiktų įvertinti šį ABĮ pakeitimą mažumos akcininkų apsaugos kontekste, nes įstatinio kapitalo didinimas gali būti panaudojamas kaip mažumos akcininkų turimų dalių kapitale „atskiedimo“ priemonė. ABĮ pakeitimų rengėjai esamoms bendrovių akcininkų interesų pažeidimo rizikoms minimizuoti iš esmės naudoja tik vieną priemonę – kvalifikuotos ne mažesnės kaip 3/4 balsų daugumos numatymą sprendimams dėl įstatinio kapitalo didinimo teisės delegavimo valdymo organui (ABĮ 28 straipsnio 2 dalis). Vis dėlto kyla pagrįstų abejonių, ar to pakanka. Kai bendrovėje yra mažumos akcininkų ir sprendimas priimamas visuotiniame akcininkų susirinkime, didžiajam akcininkui (fiziniam asmeniui), net ir turinčiam 3/4 ar daugiau balsų, taikomas draudimas balsuoti priimant sprendimą dėl pirmumo teisės įsigyti bendrovės išleidžiamų akcijų ar konvertuojamųjų obligacijų atšaukimo, jei teisę jų įsigyti planuojama suteikti jam, jo artimam giminaičiui, sutuoktiniui ar sugyventiniui, kai įstatymų nustatyta tvarka yra įregistruota partnerystė, ir sutuoktinio artimam giminaičiui (ABĮ 17 straipsnio 4 dalis). Tačiau tais atvejais, kai toks ne mažiau kaip 3/4 balsų turintis didysis akcininkas, kuris kartu yra ir bendrovės vadovas, savo balsais teisę didinti įstatinį kapitalą deleguotų sau, kaip valdymo organui, minėtas balsavimo draudimas priimant sprendimus didinti įstatinį kapitalą ir atšaukti akcininkų pirmumo teisę ją suteikiant pačiam didžiajam akcininkui nebūtų taikomas. Mažumos akcininkams beliktų galimybė bandyti ginčyti tokius bendrovės vadovo sprendimus, kaip prieštaraujančius protingumo ar sąžiningumo principams, remiantis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 2.82 straipsnio 4 dalimi.

Pažymėtina, kad kitos valstybės, kurios savo teisės aktuose yra numačiusios tokią visuotinio akcininkų susirinkimo delegavimo valdymo organams galimybę, neretai numato ir vienokius ar kitokius ribojimus. Pvz., tokia teisė gali būti deleguojama tik kolegialiam organui³⁵.

34 Kai kurios valstybės narės leidžia visuotiniam akcininkų susirinkimui deleguoti valdymo organams teisę didinti įstatinį kapitalą tik išleidžiant naujų akcijų ir apmokant jas papildomais įnašais, bet ne iš bendrovės lėšų (pvz., Vokietijos akcinių bendrovių įstatymo 202 straipsnio 1 dalis ir Vokietijos ribotos atsakomybės bendrovių įstatymo 55a straipsnio 1 dalis, Švedijos bendrovių įstatymo 13 skyriaus 35 straipsnis, Lenkijos komercinių bendrovių kodekso 444 straipsnio 5 dalis, Rumunijos bendrovių įstatymo 220¹ straipsnio 1 dalis).

35 Pvz., Estijoje privačiojoje bendrovėje (OÜ) tokia teisė gali būti deleguojama valdybai arba stebėtojų tary-

Prancūzijoje numatyta, kad tam tikrais atvejais (pvz., kai atšaukiama akcininkų pirmumo teisė įsigyti išleidžiamų akcijų, kai sprendžiama dėl akcijų pasirinkimo sandorių, kai akcijos išleidžiamos nemokamai) turi būti priimamas specialus visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimas dėl delegavimo, kuriam taikomi atitinkami daugumos reikalavimai³⁶. Belgijoje prieš įstatinio kapitalo didinimo teisės delegavimą turi būti parengta speciali ataskaita, kurioje išdėstomos konkrečios aplinkybės, kuriomis deleguota teisė gali būti naudojama, ir siekiami tikslai, o šios ataskaitos nesant steigėjų arba visuotinio susirinkimo sprendimas dėl delegavimo laikomas negaliojančiu³⁷. Be to, Belgijoje nustatyta taisyklė, kad tais atvejais, kai akcininkų pirmumo teisė yra apribota arba panaikinta vieno ar kelių konkrečių asmenų, išskyrus darbuotojus, naudai, balsavimo procedūroje negali dalyvauti valdymo organo nariai, kurie faktiškai atstovauja pirmumo teisės panaikinimo naudos gavėjui arba su naudos gavėju susijusiam asmeniui³⁸.

Taigi manytina, kad reikėtų svarstyti papildomus saugiklius dėl rizikų mažinimo esant valdymo organo narių interesų konfliktui įgyvendinant jiems suteiktą teisę spręsti dėl bendrovės įstatinio kapitalo didinimo. Pvz., būtų galima ABĮ 17 straipsnio 4 dalies taisyklę išplėsti ir taip pat taikyti valdymo organo nariams, kai sprendžiama dėl pirmumo teisės įsigyti naujai išleidžiamų akcijų atšaukimo ir suteikimo. O tais atvejais, kai įstatinio kapitalo didinimo teisė yra deleguota vadovui, numatyti taisyklę, kad esant interesų konfliktui jis privalo sprendimą perduoti bendrovės visuotiniam akcininkų susirinkimui.

Atkreiptinas dėmesys, kad ABĮ 49 straipsnyje nenumatoma jokių ribojimų dėl išleidžiamų akcijų klasių. Aiškinamajame rašte pažymima, kad toks delegavimas galėtų būti taikomas ir išperkamuųjų akcijų atžvilgiu³⁹. Visgi nemažai valstybių narių numato vienokių ar kitokių apribojimų. Pvz., Vokietijoje valdymo organai negali priimti sprendimo išleisti daugiabalsių akcijų, bent jau atvirosiose bendrovėse⁴⁰. Belgijoje taip pat taikomas draudimas dėl daugiabalsių akcijų ir apskritai valdymo organams neleidžiama naudotis savo įgaliojimais leidžiant naujas akcijų klases⁴¹. Lenkijoje valdymo organai negali priimti sprendimo išleisti privilegijuotųjų akcijų ar specialiųjų⁴². Atsižvelgiant į tai, kad būtent akcijų klasės, ypač daugiabalsės akcijos, kelia didesnę piktnaudžiavimo riziką, ir į netrukus atsirasantį daugiabalsių akcijų reguliavimą, siūlytina įstatymų leidėjui pagalvoti dėl panašių draudimų numatymo, pvz., uždraudžiant valdymo organams naudotis deleguotomis teisėmis leidžiant naujas akcijų klases arba bent jau daugiabalses akcijas.

bai, o atvirojoje bendrovėje (AS) – tik stebėtojų tarybai (Estijos komercinio kodekso 194² straipsnio 1 dalis ir 349 straipsnio 1 dalis), Prancūzijoje tokia teisė gali būti deleguojama tik atvirųjų bendrovių direktorių valdybai (jei bendrovė yra pasirinkusi vienpakopę sistemą) arba valdybai (jei bendrovė yra pasirinkusi dvipakopę sistemą) (Prancūzijos komercinio kodekso L225-129 straipsnio 1 dalis).

36 Žr. Prancūzijos komercinio kodekso L225-129-2 straipsnio 3 dalį.

37 Belgijos įmonių ir asociacijų kodekso 5:134 ir 7:199 straipsniai.

38 Belgijos įmonių ir asociacijų kodekso 5:135 straipsnio 2 dalis ir 7:200 straipsnio 2 dalis.

39 Aiškinamasis raštas, *supra note*, 7: 4.2 poskyris.

40 Vokietijos akcinių bendrovių įstatymo 202 straipsnio 1 dalis.

41 Belgijos įmonių ir asociacijų kodekso 5:136 straipsnio 2 ir 4 dalys, 7:201 straipsnio 2 ir 4 dalys.

42 Lenkijos komercinių bendrovių kodekso 444 straipsnio 6 dalis.

Klausimų kelia ir delegavimo išviešinimo klausimas. Priimtoje ABĮ 49 straipsnio 6 dalies redakcijoje numatoma, kad visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimas įgalioti valdymo organą priimti sprendimą padidinti įstatinį kapitalą juridinių asmenų registro tvarkytojui pateikiamas ne iškart, o tik kartu su pirmuoju valdymo organo sprendimu padidinti įstatinį kapitalą. Svarstyti, ar nevertėtų pasekti, pvz., Švedijos, pavyzdžiu⁴³ ir numatyti, kad sprendimas dėl delegavimo turėtų būti pateikiamas juridinių asmenų registro tvarkytojui jau po jo priėmimo. Arba tai būtų daroma bent jau tais atvejais, kai delegavimo sprendimu valdymo organui suteikiama teisė spręsti ir dėl akcininkų pirmumo teisės įsigyti naujai išleidžiamų akcijų atšaukimo. Tai nesukeltų didelės papildomos administracinės naštos bendrovėms, bet leistų akcijas perkantiems ar kitais būdais įsigyjantiems naujiems akcininkams sužinoti apie minėtos teisės delegavimą. Taip pat būtų tikslinga numatyti akcininkų tiesioginio informavimo apie valdymo organo pasinaudojimą įstatinio kapitalo didinimo teise mechanizmą. Be to, kol kas neaišku, kaip šios teisės delegavimas atspindės ir ar išvis atspindės juridinių asmenų registro duomenų išrašė.

2.1.3. Leidimas bendrovėms teikti finansinę pagalbą jų akcijoms įsigyti

Lietuvos įstatymų leidėjas po daugiau kaip 20 metų Lietuvos bendrovių teisėje galiojusio draudimo⁴⁴ nusprendė pasinaudoti kodifikuotos direktyvos 64 straipsnyje numatyta teise valstybėms narėms sudaryti bendrovėms galimybę, nepažeidžiant akcininkų ir bendrovės interesų, teikti finansinę pagalbą fiziniams ir juridiniams asmenims, įsigyjantiems tos bendrovės akcijų. ABĮ pakeitimų rengėjai tikisi, kad šios galimybės įtvirtinimas sudarys patrauklią aplinką investuotojams, taip pat leis efektyviau valdyti bendrovės finansinius išteklius, prisitaikyti prie rinkos poreikių ir skatinti privataus kapitalo rinkos sandorius⁴⁵. Šis finansinės pagalbos teikimo atlaisvinimas taip pat sulaukė teisės praktikų teigiamų vertinimų – jie pažymi, kad aiškus reguliavimas atveria kelią vadovų dalyvavimo programoms ir kitoms kapitalo struktūros operacijoms⁴⁶.

Siekdamas užtikrinti, kad nebūtų pažeisti akcininkų, kreditorių interesai ir pačios bendrovės finansinis stabilumas, taip pat atsižvelgdamas į kodifikuotos direktyvos 64 straipsnio 2–5 dalių nuostatas, įstatymų leidėjas ABĮ 45² straipsnyje nustatė reikalavimus, kurių turi laikytis bendrovė, teikdama finansinę pagalbą jos akcijoms įsigyti.

A. Sandorių rūšys. Palyginti su iki šiol galiojančios ABĮ 45² straipsnio redakcijos ir kodifikuotos direktyvos 64 straipsnio nuostatomis, naujoje ABĮ 45² straipsnio redakcijoje sandorių (veiksmų) sąrašas susiaurinamas, pašalinant frazę „iš anksto išmokėti lėšų“. Finansinę pagalbą bendrovės galės teikti tik suteikdamos paskolas ar prievolių įvykdymo užtikrinimą.

43 Švedijoje visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimas dėl įstatinio kapitalo didinimo teisės delegavimo valdybai turi būti nedelsiant pateiktas bendrovių registruir ir iki jo registravimo valdyba negali priimti tokių sprendimų (Švedijos bendrovių įstatymo 13 skyriaus 37 straipsnis).

44 Pirmą kartą finansinės pagalbos draudimas ABĮ buvo įtvirtintas nuo 2004 m. įsigaliojusios redakcijos 44 straipsnio 9 dalyje. Nuo 2014 m. birželio 16 d. šis draudimas buvo reglamentuotas atskirame ABĮ 45² straipsnyje.

45 Aiškinamasis raštas, *supra note*, 7: 4.3 poskyris.

46 Markevičienė, *supra note*, 9.

B. Išankstinis visuotinio akcininkų susirinkimo pritarimas. Po to turimas gauti pritarimas nėra pakankamas. Tokį sprendimą visuotinis akcininkų susirinkimas priima kvalifikuota balsų dauguma (ABĮ 28 straipsnio 1 dalies papildymas nauju 11 punktu). Paminėtina, jog kodifikuotos direktyvos komentatoriai pažymi, kad visuotinis akcininkų susirinkimas neturi išimtinės sprendimo priėmimo galios – jis gali priimti sprendimą tik jei atitinkamas sandoris pateikiamas tvirtinti valdymo organui, kuris galiausiai yra atsakingas už finansinės pagalbos suteikimą ir nustatytų apribojimų laikymąsi⁴⁷.

Siekiant apriboti galimybes piktnaudžiauti, ypač stambiesiems akcininkams, taip pat užkardyti galimas interesų konflikto situacijas⁴⁸, ABĮ 17 straipsnio 4 dalis buvo papildyta nuostata, kad akcininkas neturi teisės balsuoti priimant sprendimą dėl finansinės pagalbos teikimo sandorio sudarymo, jei finansinę pagalbą planuojama teikti jam, jo artimam giminaičiui, akcininko sutuoktiniui ar sugyventiniui arba sutuoktinio artimam giminaičiui, taip pat kai akcininkas yra juridinis asmuo, – akcininko patronuojančiajai bendrovei ar akcininko dukterinei bendrovei.

C. Rezervo formavimas. Sandorio įvykdymo laikotarpiui bendrovėje turėtų būti suformuotas atskiras finansinės pagalbos rezervas, kurio dydis būtų ne mažesnis už numatomą teikti finansinę pagalbą.

D. Rašytinė valdymo organo ataskaita. Bendrovės valdymo organas (valdyba arba, jei jos nėra, vadovas) turės pareigą visuotiniam akcininkų susirinkimui pateikti rašytinę ataskaitą, joje nuroydamas siūlomo finansinės pagalbos sandorio sudarymo priežastis, bendrovės suinteresuotumą, sandorio sąlygas, su finansine pagalba susijusias aplinkybes, galinčias turėti poveikį bendrovės likvidumui ir mokumui, akcijų įsigijimo kainą ir bendrą valdymo organo išvadą dėl finansinės pagalbos sandorio sudarymo. Tai patvirtina viso finansinės pagalbos teikimo instituto pagrindimą valdymo organo atsakomybės koncepcija⁴⁹. Būtent valdymo organas yra atsakingas, kad būtų laikomasi visų įstatyme nustatytų finansinės pagalbos teisėtumo reikalavimų. Dėl valdymo organo narių lojalumo ir rūpestingumo pareigų bendrovei bendrovė gali tikėtis, kad jie rūpestingai įvertins finansinės pagalbos poveikį jai ir jos finansinei būklei.

Įdomu paminėti, kad, pvz., Belgijoje, įstatymu yra įtvirtinta, jog nepateikus tokios ataskaitos visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimas laikytinas niekiniu⁵⁰. Ataskaitos nepateikimo pasekmės ABĮ nėra numatomos ir neaišku, koks vertinimas bus pateiktas Lietuvos teismų praktikoje. Vis dėlto, atsižvelgiant į tai, kad rašytinės ataskaitos pateikimas yra viena iš finansinės pagalbos sandorio teisėtumo sąlygų, labiau tikėtina, kad būtų sprendžiamas ne visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimo, o paties finansinės pagalbos sandorio negaliojimo klausimas.

E. Sąžiningos rinkos sąlygos. Tai reiškia, kad finansinė pagalba turi būti teikiama laikantis

47 Brosius, *supra note*, 12: 314.

48 Aiškinamasis raštas, *supra note*, 7: 4.3 poskyris.

49 Plačiau žr. Brosius, *supra note*, 12: 312.

50 Belgijos įmonių ir asociacijų kodekso 5:152 straipsnio 1 dalis ir 7:227 straipsnio 1 dalis.

„ištiestos rankos“ principo⁵¹. Rinkos sąlygas turėtų atitikti ne tik ABĮ 45² straipsnio 6 dalyje (kaip ir kodifikuotos direktyvos 64 straipsnio 2 dalyje) minimos bendrovės gaunamos palūkanos ir bendrovei teikiamos prievolių įvykdymo užtikrinimo priemonės, bet ir kitos sandorio sąlygos. Teisės doktrinoje pabrėžiama, kad bet kuriuo atveju už finansinės pagalbos suteikimą bendrovei turi būti tinkamai atlyginta, pvz., garantijos komisinių forma⁵².

Atliepiančios kodifikuotos direktyvos 65 straipsnio nuostatas, ABĮ 45² straipsnio 7 dalyje nustatytas reikalavimas visuotiniam akcininkų susirinkimui pateikti rašytinę eksperto išvadą dėl sandorio atitikties rinkos sąlygoms ir bendrovės interesams tais atvejais, kai finansinės pagalbos sandorio šalis (šalys) yra tos bendrovės ar patronuojančiosios bendrovės valdymo organo nariai arba pati patronuojančioji bendrovė, arba asmenys, veikiantys savo vardu, bet tos bendrovės valdymo organų narių, patronuojančiosios bendrovės arba jos valdymo organų narių naudai. Taigi, dėl galimo interesų konflikto nepakanka valdymo organo rašytinės ataskaitos ir būtinas išorės eksperto įtraukimas į sandorio sąlygų vertinimą. Visgi įstatyme nedetalizuojama, koks tai galėtų būti ekspertas, kokie kvalifikaciniai ir nepriklausomumo reikalavimai turėtų būti jam keliami, kas tokį ekspertą paskirtų (išrinktų) ir pan. Pažymėtina, kad ABĮ pakeitimų rengimo etape šiuos klausimus kėlė ir Seimo kanceliarijos Teisės departamentas, jis siūlė ABĮ papildyti atitinkamomis nuostatomis⁵³. Seimo Ekonomikos komitetas savo išvadoje nurodė, kad ABĮ pakeitimų projekte neįvardijama, koks ekspertas turi pateikti rašytinę išvadą, siekiant neapriboti tokias išvadas galinčių teikti subjektų rato. Tačiau Ekonomikos komitetas išreiškė nuomonę, kad tai turėtų būti pakankamas teisės, finansų ar pan. žinias turintis subjektas, o eksperto parinkimas priklauso bendrovės valdymo organo kompetencijai (ABĮ 34 straipsnio 7 dalis, 37 straipsnio 8 ir 10 dalys)⁵⁴. Toks paaiškinimas nesuteikia aiškumo. Reikia turėti omenyje, kad pats ekspertą parenkantis asmuo (bendrovės vadovas) gali būti finansinės pagalbos sandorio šalis, dėl to ir kyla būtinybė gauti eksperto išvadą. Atsižvelgiant į tai, kad vertinant sandorio atitiktį rinkos sąlygoms ir bendrovės interesams visų pirma ir labiausiai būtų vertinami finansiniai sandorio aspektai, taip pat į auditoriams keliamus profesinius kvalifikacijos ir atsakomybės reikalavimus, manytina, kad tokie ekspertai galėtų būti autoriai ir audito įmonės. Tai būtų tikslinga numatyti ir pačiame įstatyme.

F. Kitos šalies kreditingumo įvertinimas. Bendrovė privalo patikrinti kitos sandorio šalies (šalių) finansinį pajėgumą įvykdyti sandorį per sutartą laikotarpį (ABĮ 45² straipsnio 6 dalis). Be abejo, finansinė pagalba turėtų būti teikiama tik tuo atveju, jeigu tas vertinimas yra teigiamas, siekiant užsitikrinti, kad bendrovės reikalavimo teisė būtų visiškai patenkintina⁵⁵.

G. Nuosavo kapitalo lygio išlaikymas. Dėl suteiktos finansinės pagalbos bendrovės nuosavas kapitalas turi nesumažėti žemiau ABĮ 45² straipsnio 5 dalyje nurodytos sumos. Šis rodiklis

51 Brosius, *supra note*, 12: 313.

52 *Ibid.*

53 Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos Teisės departamento išvada, 2025-06-26, Nr. XVP-474(2).

54 Pagrindinio komiteto papildoma išvada, Lietuvos Respublikos Seimo Ekonomikos komitetas, 2025-06-30.

55 Brosius, *supra note*, 12: 313.

turi būti išlaikytas tiek prieš finansinės pagalbos suteikimą, tiek per visą jos teikimo laikotarpį, be to, pats finansinės pagalbos suteikimas negali nulemti šio rodiklio neatitikimo.

H. Akcijų įgijimas teisinga kaina. Vis dėlto atkreiptinas dėmesys, kad Lietuvos įstatymų leidėjas įgyvendino ne visas kodifikuotos direktyvos nuostatas dėl leistinų finansinės pagalbos teikimo sandorių. Direktyvos 64 straipsnio 5 dalyje nurodyta, kad kai trečiasis asmuo, pasinaudodamas iš bendrovės gauta finansine pagalba, įsigyja tos bendrovės savų akcijų arba pasirašo akcijas, išleidžiamas didinant įstatinį kapitalą, toks įsigijimas ar pasirašymas atliekamas už teisingą kainą (angl. *fair price*). Direktyvos komentatoriai pažymi, kad šia nuostata siekiama suteikti akcininkams apsaugą nuo jų turimos akcijų dalies netinkamo „atskiedimo“, trečiajai šaliai įgyjant akcijų mažesne negu teisinga kaina⁵⁶. Visgi analogiškų nuostatų ABĮ nebuvo nustatyta.

ABĮ 45² straipsnio 8 dalyje įtvirtinamos išimtys, kada netaikomi pirma aptarti finansinės pagalbos sandorių teisėtumo reikalavimai (išskyrus reikalavimą dėl nuosavo kapitalo lygio). Tos išimtys lieka tokios pat, kaip ir iki šiol galiojančios ABĮ 45² straipsnio redakcijos 1 ir 2 dalyse, t. y. finansinės pagalbos teikimas finansų įstaigos akcijoms įsigyti Lietuvos Respublikos finansų įstaigų įstatyme nustatytais atvejais⁵⁷ (tokiais atvejais bendrovė gali ir iš anksto išmokėti lėšų), taip pat jeigu bendrovė finansinę pagalbą teikia savo darbuotojams, patronuojančiosios ar dukterinės bendrovės darbuotojams, taip pat fiziniams ir (ar) juridiniams asmenims, jeigu šiais veiksmais siekiama sudaryti sąlygas bendrovės akcijų įsigyti savo darbuotojams, patronuojančiosios ar dukterinės bendrovės darbuotojams, išskyrus atvejus, kai šie darbuotojai yra bendrovės ar patronuojančiosios bendrovės valdymo organo nariai.

Tikslesni aptartų reikalavimų (sąlygų) išaiškinimai, tikėtina, ateityje bus pateikti teismų praktikoje. Iki šiol buvo tik viena reikšminga Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis finansinės pagalbos bendrovės akcijoms įsigyti klausimais⁵⁸, tačiau joje pateikti išaiškinimai iš esmės praras aktualumą teisinio reglamentavimo modeliui nuo beveik absoliutaus finansinės pagalbos bendrovės akcijoms įsigyti draudimo perėjus prie sąlyginio leidimo.

2.1.4. Akcininkų teisės prieštarauti pavienių valdybos narių rinkimui panaikinimas

ABĮ pakeitimais buvo pakeista 33 straipsnio 3 dalis panaikinant nuorodą į ABĮ 31 straipsnio 13 dalies taikymą. Taip atsisakyta iki šiol ir bendrovių valdyboms taikomo reguliavimo dėl kolegialaus organo įgaliojimų netekimo ir pareigos rinkti visą kolegialų organą tais atvejais, kai akcininkai, kuriems priklausančios akcijos suteikia ne mažiau kaip 1/10 visų balsų, prieštarauja pavienių narių rinkimui (ABĮ 31 straipsnio 13 dalis). ABĮ pakeitimų rengėjai šią taisyklę laikė kliūtimi bendrovės nepertraukiamam funkcionavimui, pažeidžiančia tiek pačios bendrovės, kaip

⁵⁶ Brosius, *supra note*, 12: 316.

⁵⁷ Lietuvos Respublikos finansų įstaigų įstatymas, *Valstybės žinios*, 2002-09-18, Nr. 91-3891, 28¹ straipsnis.

⁵⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. liepos 5 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-277-421/2017.

savarankiško ūkio subjekto, tiek akcininkų daugumos interesus⁵⁹.

Vis dėlto toks įstatymų leidėjo pasirinkimas kelia abejonių. Mažumos akcininkų teisė reikalauti visos stebėtojų tarybos (ar valdybos) atšaukimo ir naujos rinkimo ABĮ numatyta ne be priežasties. Kai bendrovėje nėra sudaryta stebėtojų taryba arba įstatuose numatyta, kad valdybą renka visuotinis akcininkų susirinkimas, valdybos narių rinkimui taikoma kumuliacinio balsavimo taisyklė (ABĮ 31 straipsnio 3 dalis, 33 straipsnio 3 dalis), dėl kurios mažumos akcininkai, priklausomai nuo akcijų pasiskirstymo bendrovėje, konsolidavę savo balsus turi galimybę išsirinkti vieną ar daugiau jiems atstovaujančių valdybos narių. Panaikinus mažumos akcininkų teisę prieštarauti pavienių valdybos narių rinkimui gali susidaryti mažumos akcininkų apsaugos standartų neatitinkanti situacija, kai atšaukus, atsistatydinus ar dėl kitų priežasčių nustojus eiti pareigas būtent mažumos akcininkams atstovaujanti valdybos nariui, veiklą tęstų vien iš kontroliuojančiojo akcininko paskirtų narių sudaryta valdyba arba kontroliuojančiojo akcininko balsais būtų išrinktas naujas pavienis valdybos narys, galimai atstovaujantis būtent kontroliuojančiojo akcininko interesams. Tokiu atveju mažumos akcininkai neturėtų galimybių tam paprieštarauti ir pasinaudodami kumuliacinio balsavimo taisykle tuo metu, kai renkama visa valdyba, išsirinkti naują jiems atstovaujantį valdybos narį.

Įstatymo projekto aiškinamajame rašte nurodomus siekius užtikrinti bendrovės valdybos nepertraukiamą veikimą galima būtų įgyvendinti ir kitais būdais, pvz., ABĮ 31 straipsnio 13 dalyje numatant, kad tuo atveju, kai akcininkai, kuriems priklausančios akcijos suteikia ne mažiau kaip 1/10 visų balsų, prieštarauja pavienių stebėtojų tarybos narių rinkimui, turi būti renkama visa stebėtojų taryba, o esama stebėtojų taryba savo funkcijas atlieka, iki pradės dirbti naujai išrinkta stebėtojų taryba. Arba minėtą taisyklę numatyti tik visos valdybos rinkimo atvejui, nekeičiant ABĮ 31 straipsnio 13 dalies nuostatų.

2.1.5. Mažumos akcininkų išėjimo galimybių išplėtimo poreikis

Aptartų ABĮ pakeitimų vertinimas mažumos akcininkų teisių užtikrinimo aspektu, be kita ko, yra svarbus todėl, kad įstatymų leidėjas, liberalizuodamas reglamentavimą, kad būtų sudarytos lankstesnės galimybės bendrovėms, jų valdymo organams, didiesiems akcininkams greičiau reaguoti į besikeičiančias aplinkybes, bendrovės veiklos finansavimo poreikį ir pan., turi atsižvelgti ir į galimo piktnaudžiavimo rizikas. Tokias rizikas ypač kelia įstatinio kapitalo didinimo teisės delegavimas valdymo organams, leidimas teikti finansinę pagalbą bendrovės akcijoms įsigyti ir kumuliacinio balsavimo taisyklės taikymo galimybės netekimas pavienių valdybos narių rinkimo atveju.

Mažumos akcininkų apsauga nuo didžiojo akcininko ir (ar) valdymo organų piktnaudžiavimo gali būti užtikrinama suteikiant galimybes mažumos akcininkui pasitraukti iš bendrovės

⁵⁹ Aiškinamasis raštas, *supra note*, 7: 4.7 poskyris.

už teisingą kainą. Vis dėlto, kaip autorius ne kartą yra pažymėjęs⁶⁰, Lietuvos teisėje mažumos akcininkai, turintys akcijų, sudarančių daugiau negu 5 proc., bet mažiau negu 1/3 įstatinio kapitalo, iš esmės neturi efektyvių būdų pasitraukti iš nebiržinės bendrovės, net ir esant netinkamo elgesio su jais atvejams. CK 2.123 straipsnyje įtvirtinant priverstinio akcijų išpirkimo institutą buvo netiksliai perkeltos nuostatos iš Nyderlandų civilinio kodekso 2.343 straipsnio. Lietuvoje minėta išpirkimo teisė suteikiama tik CK 2.116 straipsnyje išvardytiems juridinio asmens dalyviams, t. y. turintiems bent 1/3 kapitalo. O Nyderlandų civiliniame kodekse tokia teisė suteikiama bet kuriam akcininkui, nepriklausomai nuo jo turimos kapitalo dalies. Taigi, egzistuoja teisingumo, protinumo ir sąžiningumo principų neatitinkanti situacija, kai akcininkas, turintis akcijų, sudarančių daugiau negu 5 proc., bet mažiau negu 1/3 įstatinio kapitalo, neturi galimybės pasitraukti iš bendrovės už teisingą kainą ir net negali tinkamai įgyvendinti savo, kaip juridinio asmens dalyvio, teisių dėl kito juridinio asmens dalyvio veiksmų.

Įstatymų leidėjas galėjo persvarstyti ir ABĮ 46¹ straipsnyje nustatytą 95 proc. ribą privalomam bendrovės akcijų išpirkimui ir sumažinti ją iki 90 proc. Atkreiptinas dėmesys, kad minimas privalomo bendrovės akcijų išpirkimo institutas į Lietuvos bendrovių teisę buvo įtrauktas 2022 m. lapkričio 17 d. ABĮ pakeitimais⁶¹. Pakeitimų rengėjai nurodė, kad rėmėsi Danijos, Švedijos, Suomijos praktika, ir, nors pažymėjo, kad reikšmingesnes teises bendrovės atžvilgiu turi akcininkai, kuriems priklausančios akcijos suteikia ne mažiau kaip 10 proc. visų balsų, vis dėlto pasirinko 5 proc. ribą, referuodami į analogišką ribą, įtvirtintą Vertybinių popierių įstatyme biržinėms bendrovėms⁶². Vis dėlto minėtose šalyse (Danijoje, Švedijoje, Suomijoje) taikoma būtent 90 proc. riba⁶³. 2022 m. nuo 95 proc. prie 90 proc. ribos taip pat perėjo Lenkija⁶⁴ ir Latvija (biržinėms akcinėms bendrovėms)⁶⁵, o nebiržinėms bendrovėms Latvija jau nuo 2000 m. taiko 90 proc. ribą⁶⁶. Estija biržinėms akcinėms bendrovėms taip pat taiko 90 proc. ribą⁶⁷. 90 proc. riba tokio instituto taikymui rekomenduojama ir Europos modeliniame bendrovių akte⁶⁸.

Taigi manytina, kad, ko gero, vėl pritrūko sisteminio požiūrio ir nepasinaudota dar viena proga ištaisyti minėtus neatitikimus reglamentuojant priverstinį akcijų išpirkimą.

60 Žr. Bitė, *supra note*, 4: 203–204, 208.

61 Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymo Nr. VIII-1835 2, 15, 17, 21, 26, 27, 28, 29, 30, 30¹, 32, 34, 37, 37², 40, 42, 45, 47, 47¹, 51, 56 ir 78 straipsnių, priedo pakeitimo ir įstatymo papildymo 46¹ straipsniu įstatymas, TAR, 2022-11-29, Nr. 24190.

62 Aiškinamasis raštas dėl Akcinių bendrovių įstatymo Nr. VIII-1835 2, 15, 17, 21, 27, 28, 29, 30, 30¹, 32, 34, 37, 37², 40, 42, 45, 47, 47¹, 51 ir 78 straipsnių, priedo pakeitimo ir įstatymo papildymo 46¹ straipsniu įstatymo projekto, LRS, 2022-06-22, 8–9 p.

63 Žr. Danijos įmonių akto 70 ir 73 straipsnius, Švedijos įmonių akto 22 skyrių ir Suomijos ribotos atsakomybės bendrovių akto 18 skyrių.

64 Žr. Lenkijos komercinių įmonių kodekso 21¹⁰ ir 21¹¹ straipsnius.

65 Žr. Latvijos akcijų išpirkimo įstatymo 33 ir 40 straipsnius.

66 Žr. Latvijos grupių įstatymo 47 straipsnį.

67 Žr. Estijos vertybinių popierių įstatymo 182¹ straipsnį.

68 Paul Krüger Andersen ir kt., *European Model Company Act (EMCA)* (1st edition) (Nordic & European Company Law Working Paper No. 16-26, 2017), 234, <https://ssrn.com/abstract=2929348>, 11.34, 11.35, 15.11 straipsniai.

Išvados

1. 2025 m. priimti ABĮ pakeitimai rodo tendenciją toliau judėti link „sutartinės laisvės“ požiūrio ir neabejotinai turės didelį poveikį Lietuvos bendrovių teisei. Lietuvos įstatymų leidėjas pasinaudojo daugeliu Direktyvoje (ES) 2017/1132 numatytų galimybių liberalizuoti bendrovių kapitalo formavimą. Visgi galima numanyti, kad svarbų vaidmenį užtikrinant didesnę bendrovių teisės lankstumą ateityje vaidins ir teismų praktika.
2. Bendrovės akcijų klasių spektras pasipildys išperkamosiomis akcijomis. Vis dėlto buvo nustatytas ir galimai perteklinis, palyginti su direktyvos nuostatomis, reikalavimas išperkamuųjų akcijų rezervą formuoti prieš išperkamuųjų akcijų išpirkimą. Analogiška abejonė gali būti keliami ir dėl bendrovės savų akcijų rezervo.
3. Galimybės deleguoti įstatinio kapitalo didinimo sprendimo teisę valdymo organams atsiradimas kelia mažumos akcininkams jų dalies kapitale „atskiedimo“ riziką. Todėl svarstyti papildomi saugikliai, pvz., uždraudimas valdymo organo nariams balsuoti galimo interesų konflikto situacijose, kai sprendžiama dėl pirmumo teisės įsigyti naujai išleidžiamų akcijų atšaukimo ir suteikimo, taip pat naudotis deleguotomis teisėmis, kai išleidžiama naujų akcijų klasių arba bent jau daugiabalsių akcijų.
4. Po daugiau kaip 20 metų galiojusio draudimo buvo leista bendrovėms teikti finansinę pagalbą jų akcijoms įsigyti, tačiau tik laikantis įstatyme nustatytų reikalavimų. Nors naujas finansinės pagalbos teikimo reglamentavimas iš esmės yra pagrįstas Direktyvos (ES) 2017/1132 nuostatomis, yra erdvės jį tobulinti, pvz., konkretizuojant reikalavimus ekspertams, teikiantiems rašytines išvadas įstatyme nustatytais atvejais, ar perkeliant direktyvos nuostatas dėl teisingos kainos reikalavimo finansinę pagalbą gaunančiam asmeniui įsigyjant bendrovės savų akcijų ar pasirašant naujai išleidžiamas akcijas.
5. Akcininkų teisės prieštarauti pavienių valdybos narių rinkimui panaikinimas kelia klausimų dėl mažumos akcininkų teisių apsaugos, nes mažumos akcininkai praranda galimybę pasinaudoti kumuliacinio balsavimo taisyklės teikiama nauda renkant naują valdybą. Mažumos akcininkų apsauga nuo didžiojo akcininko ir (ar) valdymo organų piktnaudžiavimo galėtų būti sustiprinta suteikiant jam geresnes galimybes pasitraukti iš bendrovės už teisingą kainą, CK panaikinant 1/3 įstatinio kapitalo slenkstį inicijuoti priverstinį akcijų išpirkimą dėl netinkamų kito akcininko veiksmų.

Developments in Lithuanian Company Law in 2025: Further Liberalisation of Capital Formation and the Reallocation of Powers between Shareholders and Management Bodies

Mykolas Romeris University Law School

Institute of Private Law

Prof. dr. Virginijus Bitė

E-mail: virginijus.bite@mruni.eu

DOI: 10.13165/LT-25-01-08

Summary. *The Article analyses the amendments to the Lithuanian Law on Companies adopted on 30 June 2025, which constitute the second stage of a broader reform of Lithuanian company law mainly aimed at further liberalisation of capital formation. The Article examines the introduction of redeemable shares, the delegation of powers to management bodies to decide on share capital increases, the permission to provide the financial assistance for the acquisition of company shares, and the abolition of the shareholder's right to object to the election of individual board members. The analysis focuses on the way these amendments enhance corporate financing flexibility while simultaneously reshaping the balance of power between shareholders and management bodies. It is argued that the 2025 amendments continue the reform trajectory, yet they also raise new concerns regarding the protection of minority shareholders. The resolution of these issues may depend on future judicial practice as well as further legislative developments.*

Keywords: *company law, capital formation, share capital increase, redeemable shares, powers of management bodies, shareholder rights.*

LIETUVOS TEISĖ

2025

Esminiai pokyčiai

Mykolo Romerio
universitetas

Redaktoriai:

Prof. dr. Lyra Jakulevičienė, Prof. dr. Vytautas Sinkevičius

Vykdančioji redaktorė

Dr. Kristina Kenstavičienė

Redakcinės kolegijos nariai:

Prof. dr. Virginijus Bitė

(Mykolo Romerio universiteto Teisės mokyklos Privatinės teisės institutas)

Prof. dr. Saulius Katuoka

(Mykolo Romerio universiteto Teisės mokyklos

Tarptautinės ir Europos Sąjungos teisės institutas)

Prof. dr. Jolanta Zajančkauskienė

(Mykolo Romerio universiteto Teisės mokyklos Baudžiamosios teisės ir proceso institutas)

Doc. dr. Juozas Valčiukas

(Mykolo Romerio universiteto Teisės mokyklos Viešosios teisės institutas)

Recenzantai:

Prof. dr. Skirgailė Žalimienė (Vilniaus universitetas)

Juta Večerskytė-Brosel (Mykolo Romerio universitetas)

ISSN 2669-137X (spausdintas)

ISSN 2669-1388 (internete)

DOI: 10.13165/LT-25-01

© Autorių kolektyvas, 2025

© Mykolo Romerio universitetas, 2025